

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	735
Land:	Irak
Kilde:	Migrationsverket
Titel:	Rättslig kommentar angående situationen i Irak
Udgivet:	15. august 2014
Optaget på baggrundsmaterialet:	3. september 2014

2014-08-15

Rättslig styrning

Rättslig kommentar

angående

situationen i Irak

Lifos analys

Säkerhetsläget

ISIS, som numera går under förkortningen IS (Islamiska staten), fortsätter att göra framryckningar i landets norra och centrala delar. Anbar, Nineva, Salah al-Din och Diyala försätter att vara de mest stridsdrabbade provinserna. IS har utan nämnvärt motstånd erövrat bland annat provinsen Salah al-Dins huvudstad Tikrit och hejdades inte förrän utanför Samara, 12 mil norr om Bagdad. Österut försätter IS med offensiv i Diyalaprovinsen. Konfrontationer rapporteras mellan kurdiska styrkor (Peshmerga) och IS i områdena kring Khaniqin och Muqtadiya. Den 11 augusti tvingades Peshmerga att dra sig tillbaka från staden Jalawla när den intogs av IS. Peshmergastyrkorna fortsätter att hålla staden Kirkuk med omgivning.

Den 3 augusti tvingades Peshmergastyrkorna till reträtt från Sinjar i västra Nineva efter en motoffensiv från IS. Uppemot 200 000 civila, de flesta yezidier, tvingades på flykt. Kanske 40 000 eller fler är fast på Shingalberget nära Sinjar. Läget för de drabbade är mycket svårt, flera har dött av hunger och törst, mest barn och äldre. Pershmergatrupper och hjälporganisationer har kunnat nå fram med viss hjälp och transporterat flera tusen strandsatta personer med helikopter till den kurdiska regionen (KRI).

Efter IS:s snabba framtryckningar den senaste veckan har USA satt in flyg för att hejda framfarten och hjälpa civila på flykt. Man hoppas därmed hindra att stridigheterna sprider sig till KRI. Den 11 augusti återtog Peshmergastyrkorna områdena Makhmour och Gwer söder om Erbil.

I Bagdad förekommer inga strider, däremot är bilbombsattacker och på sistone även skjutningar/avrättningar vanligare. I Bagdad växer missnöjet över de irakiska säkerhetsstyrkornas (IFS) oförmåga - trots ökad beredskap att skydda civilbefolkningen från terrorattacker. Den ökade frustrationen riskerar att eskalera till konfrontationer mellan IFS och de återaktiverade

Adm162101027

shiamiliserna som patrullerar huvudstaden sedan krisen började i juni. Från södra provinser har få incidenter rapporterats. Däremot kan de återmobiliserade shiamiliserna på sikt destabilisera läget.

IS:s ökade aktiviteter i norr har minskat aktiviteterna i Bagdad och Babil. IS verkar inte ha kapacitet till tvåfrontsrig, vilket inte heller regeringssidan torde ha. Detta i sig tyder på att oroligheterna i de drabbade provinserna - Nineva, Diyala, Salah al-Din, Anbar, Kirkuk, Bagdad och Babil - lär blir utdragna under överskådlig tid.

Konfliktens påverkan på civilbefolkningen

IS har på ett halvår lagt under sig en tredjedel av Iraks yta med många civila offer. Befolkningen i Ninevaprovinzen, som hyser stora delar av Iraks minoriteter, har drabbats särskilt hårt. De kristna har ställts inför ultimatum att antingen konvertera, betala en särskild skatt (Jizia) eller dö. Ultimatumet som kom drygt en månad efter erövringen av Mosul fick de kristna som inte redan flytt att lämna staden. De flydde till närliggande kristna byar i Mosul eller i KRI. I slutet av juli tvingades de kristna i Mosulområdet åter på flykt när strider bröt ut mellan IS och Peshmergastyrkorna kring småstäder och byar i området, främst i Qaraqosh, Bartilla och Tel Keif.

Andra minoriteter som turkmener, shabaker och yezidier har i flera fall inte fått möjlighet att fly utan mördats direkt när IS intog området. Minoriteter av shiahärkomst som shabaker och shia-turkmener har drabbats särskilt hårt.

Yezidier har länge varit en utsatt grupp, av andra folk i deras omgivning ansedda som djävulsdyrkare. I tidigare erövrade orter har IS begått allvarliga övergrepp. Bland annat rapporteras att man funnit massgravar med 500 yezidier, en del levande begravda.

Kvinnor i de av IS erövrade områdena har utsatts för våldtäkt av och tvångsgifte med IS-soldater. Vidare rapporteras om unga kvinnor och flickor som kidnappats och utnyttjas som sexslavar.

Sunnimuslimer i Bagdad och de södra provinserna utsätts i ökande utsträckning för utomrättsliga avrättningar, sannolikt utförda av återaktiverade shiamiliser.

Situationen för internflyktingarna

Uppemot 1,2 miljoner människor kan ha drivits i internflykt genom IS:s erövringar av landområden i norra och centrala delarna av Irak. Majoriteten har flytt från Nineva och Diyalaprovinzen. De flesta har försökt hålla sig kvar i hemprovinserna. Från Salah al-Din har de flesta flytt till Erbil, Sulaimaniya och Kirkuk. Provinserna i KRI har tagit emot majoriteten av de internflyktingar som söker skydd över provinsgränserna.

Hundratusentals människor, som är i behov av mat, vatten, boende, hälsovård m.m., har inom loppet av några månader strömmat in i den kurdiska

regionen. Situationen har skapat ett enormt tryckt på mottagarsamhället som redan bistår en stor syrisk befolkning på över 200 000 personer.

Myndigheterna har upprättat ett antal läger inom regionen men också transitläger utanför KRI:s gräns. Därutöver har skolor, moskéer, kyrkor och andra allmänna lokaler omvandlats till tillfälliga boenden för de nyanlända. FN- och frivilligorganisationer samarbetar med myndigheterna för att bistå flyktingarna med basala förnödenheter som mat, vatten, filter, madrasser m.m. Lägren där många flyktingar sökt skydd saknar elektricitet, rinnande vatten och tillgång till sjukvård.

De senaste veckornas tilltagande strider mellan IS och de kurdiska styrkorna har lett till ökad vaksamhet mot säkerhetshot och därmed restriktivare inre-sebestämmelser. Kurder, kristna och personer med tillstånd (sponsor) tas fortfarande emot. Yezidier har tagits emot i Dohukprovinsen, sunni-shiaaraber och turkmener släpps endast in i transitläger för vidare transport med flyg till Bagdad och södra Irak.

Bedömning

IS har fortsatt att göra framryckningar i Iraks norra och centrala delar och har nu lagt under sig en tredjedel av Iraks yta med många civila offer och internflyktingar som följd. Anbar, Nineva, Salah al-Din och Diyala fortsätter att vara de mest stridsdrabbade provinserna. Det finns inga tecken på att striderna kommer att trappas av i dessa provinser. Befolkningen i Ninevaprovinserna, som hyser stora delar av Iraks minoriteter, har drabbats särskilt hårt. Utvecklingen är mycket oroande. Den situation med militärt våld och hot om våld som föreligger i provinserna Anbar, Nineva, Salah al-Din och Diyala är fortfarande av sådan karaktär och omfattning att kriterierna för inre väpnad konflikt enligt 4 kap. 2 § första stycket 1 p. andra ledet utlänningslagen är uppfyllda.

IS:s ökade aktiviteter i norr har minskat aktiviteterna i Bagdad och Babil. I Bagdad förekommer inga stridigheter, däremot har terrordåd och skjutningar rapporterats. Bedömningen är att säkerhetsläget i Bagdadprovinsen, samt övriga provinser söderut, endast i begränsad omfattning har påverkats av det våld som utspelar sig i de centrala och norr delarna av Irak, t.ex. fungerar flygplatserna fortfarande på flera orter i landet bl.a. i Bagdad, Erbil och Basra. Situationen i dessa provinser, dvs. i Bagdadprovinsen och övriga provinser söder om Bagdad, får på grund av politisk instabilitet, ökad sekt-erism och våldsinslag, fortfarande anses vara av sådan karaktär att den ska betecknas som andra svåra motsättningar i enlighet med 4 kap. 2 a § första stycket 1 p. andra ledet utlänningslagen.

Säkerhetsläget och det politiska läget i KRI är stabilt och bedömningen är att det inte råder några svåra motsättningar där.

Våldet i den pågående konflikten i Irak är inte i någon provins av den omfattningen att alla som befinner sig i dessa områden löper risk att drabbas enbart genom att vistas där. En individuell bedömning av skyddsbehovet i varje enskilt ärende måste därför göras.

Vid en sådan prövning ska konfliktnivån utifrån aktuell landinformation bedömas på så sätt att ju lägre konfliktnivån är desto högre krav ställs på den sökandes individuella utsatthet för att vederbörande ska komma i åtnjutande av alternativt skydd. Se vidare vägledning i det rättsliga ställningstagandet angående skyddsbedömningen vid väpnad konflikt och gränsdragningen mot bestämmelsen om andra svåra motsättningar (RCI 12/2014).

Vid den individuella prövningen av skyddsbehovet ska särskilt beaktas om personen tillhör någon av de särskilt utsatta minoriteter som beskrivs i denna kommentar. Fråga om skydd kan då bli aktuellt enligt flyktingbestämmelsen i 4 kap. 1 § utlänningslagen.

Enligt en sedan länge accepterad princip inom den internationella flyktingrätten anses en person inte vara flykting om han eller hon kan få ett effektivt skydd i någon del av hemlandet och alltså har ett internt flyktalternativ (jfr artikel 91 i UNHCR:s handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning samt artikel 8 i skyddsgrundsdirektivet). Principen om internt skydd tillämpas i svensk rätt även vid prövning av frågan om andra skyddsbehövande enligt utlänningslagen.

Migrationsöverdomstolen har i dom den 14 januari 2009 (mål nr UM 4118-07) MIG 2009:4, funnit att för att ett internt flyktalternativ ska kunna anses föreligga måste det dels vara fråga om ett relevant alternativ, dvs. att den enskilde måste på annan ort eller annat område ha tillgång till ett effektivt skydd, dels vara rimligt att utlänningen använder sig av ett sådant alternativ. Migrationsverket har bevisbördan för att ett internt flyktalternativ föreligger och det ankommer på Migrationsverket att identifiera det område i hemlandet som skulle kunna utgöra ett internt flyktalternativ i det enskilda fallet.

Mot bakgrund av att endast delar av Irak är påverkat av konflikten finns det fortfarande möjligheter för den som bedöms vara skyddsbehövande på sin hemort att söka ett internt flyktalternativ. En individuell bedömning måste dock göras om skyddsalternativet är relevant och rimligt för personen. Vid en sådan bedömning måste aktuell landinformation beaktas. När denna prövning avser KRI är det av särskild vikt att beakta uppgifter om och tillämpningen av inresebestämmelser liksom de humanitära förhållandena för internflyktingar.

Det föränderliga läget i Irak måste naturligtvis beaktas också när det gäller arbetet med personer som ska återvända dit efter att ha fått avslag på sina asylansökningar.

På grund av det mycket osäkra läget bevakar Migrationsverket fortsatt noggrant händelseutvecklingen i landet.

Carl Bexelius
Tjänsteförrättande rättschef